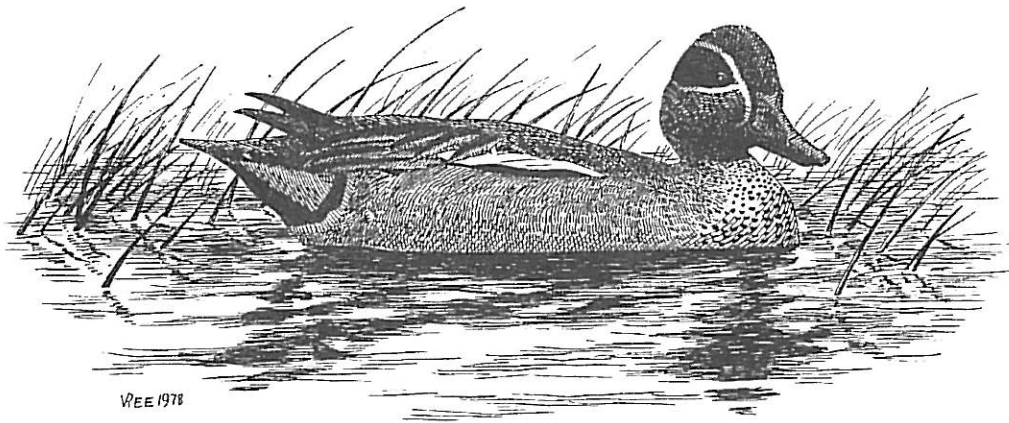

Krikkand *Anas crecca*

Global utbredelse

Krikkanda har en vid holarktisk utbredelse, hvor nominatformen hekker fra Storbritannia og Island i vest, sør til Frankrike og Sveits og østover i et bredt belte gjennom Sibir. I Nord-Amerika finnes underarten *carolinensis* (av flere forfattere utskilt som egen art) og på Aleutene underarten *nimia*.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge hekker krikkanda i de fleste typer innsjøer og stilleflytende elver, men trives best i grunne, næringsrike ferskvatn med rik kantvegetasjon. I særlig gunstige habitater kan tettheten av hekkende par være stor, men ofte finner vi likevel spredte forekomster med 1-2 hekkende par pr. lokalitet. Arten er utbredt over hele landet, men vanligst i lavereliggende innsjøer i Sør-Norge. Krikkanda er imidlertid den av grasendene våre som hekker høyest til fjells, eksempelvis finnes det stedvis på Hardangervidda gode hekkebestander i 1200-1300 m høyde. Arten er også videre utbredt i de ytre deler av Troms og Finnmark enn det som går fram av Haftorn (1971).

I næringsrike sjøer vil vi ofte finne krikkand og stokkand i samme område, og det kan her være vanskelig å registrere særlige forskjeller i næringsvalg og habitat mellom disse to nært beslektede artene. Krikkanda forekommer likevel i et større spekter av habitater, men i Norge sjelden eller aldri i sterkt påvirkede habitater som parker o.l.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Krikkanda forekommer svært spredt og vil i store deler av hekkesesongen gjøre lite av seg. Det er derfor vanskelig å gjøre seg opp en god formening om bestandsstørrelsen i Norge, men et grovt bestandsanslag på rundt 30.000-50.000 hekkende par kan være like bra som noe annet. I en totaltaksering av samtlige lavereliggende innsjøer på Bergenshalvøya i 1983-84 fant man en tetthet på 0.08 par pr. km² (Byrkjeland m.fl. 1984), og dette kan synes rimelig representativt for store deler av Vestlandet. Dersom samme tetthet legges til grunn for en vesentlig større del av landet, blir nok det nasjonale bestandsoverslag som er nevnt ovenfor noe optimistisk.

Vi vet for lite til å kunne si noe sikkert om utviklingen av den norske hekkebestanden, men det er

antatt at bestanden i dag er vesentlig mindre enn i forrige århundre, bl.a. som følge av habitatødeleggelser. Det er imidlertid mulig at tilførsel av organisk materiale til mange mindre våtmarker i dag kan bidra til en viss bestandsøkning.

Hekkebiologi

Krikkendene kommer til landet i april, etter at parringen har skjedd i vinterområdene. Det foregår imidlertid omfattende kurtisespill også på hekkeplassene, hvor det ofte er et visst overskudd av hanner. Arten er ikke territoriell i vanlig forstand, men hannen investerer mye tid i å skjerme maken fra andre hanner som viser nærgående interesse. Dette dreier seg oftest om hanner som selv har make, og forsøk på å tiltvinge seg parring med andre og allerede pærede hunner er meget vanlig i tette bestander. Dette kan ofte observeres som intense «trippel-flukter», der en hann jages av en eller flere «fremmede» hanner.

Reiret ligger meget godt skjult under lyng, vier eller en einerbusk — ofte ikke langt fra vannkanten, men kan også ligge flere kilometer fra innsjøen som nyttes til næringssøk. Det kan derfor meget vel hende at et par søker næring og har ungenes oppvekstområde i én Atlas-rute, mens reiret ligger i naboruta. Hannene forlater oftest maken tidlig i rugeperioden, og oppsøker da gjerne nye områder. Dette tidspunktet sammenfaller godt med at næringsrike lokaliteter i fjellet blir isfrie. Det er derfor ikke usannsynlig når det enkelte steder observeres et meget stort overskudd av enslige hanner ved hekkelokaliteter for krikkand i høyfjellet, at dette i stor grad dreier seg om hanner som har avsluttet sin hekking i lavereliggende områder.

Trekkforhold

Ringmerking har vist at norske krikkender overvintre i de sørlige nordsjølandene. Kuldeperioder kan forårsake omfattende trekkbevegelser f.eks. mellom Nederland og Storbritannia midtvinters. Vinterbestanden i dette området teller om lag 150.000 individer, og rekrutteres fra Fennoskandia, Nord-Russland og Baltikum. Om våren kan man ved enkelte trekklokaliteter og større elver i Norge se betydelige mengder som venter på at høyereliggende hekkeområder skal bli isfrie.

Stein Byrkjeland

Krikkand *Anas crecca*

- 884 ● Konstatert hekking
- 442 ● Sannsynlig hekking
- 313 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

